

Diariinumero HE 255/2022 vp/ Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta

Peluurin lausunto hallintovaliokunnalla hallituksen esityksestä eduskunnalle arpajaislain muuttamisesta.

Hallintovaliokuntaa pyytää lausuntoja hallituksen esityksestä eduskunnalle arpajaislain muuttamiseksi. Peluuri kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä.

Peluuri on valtakunnallinen rahapeliongelmissa auttava palvelukokonaisuus, joka toimii osana Peliklinikkaa. Peliklinikan kokonaisuuden (ml. Peluuri) palveluissa kohdataan vuosittain tuhansia ongelmallisesti pelaavia ja heidän läheisiään. Palveluihin kertyy kattavasti ajantasaista tietoa pelihaittakentästä ja sen muutoksista. Peluuri lausuu asiasta ainoastaan rahapelihaittojen näkökulmasta eikä ota kantaa nykyisten avustustensaajien asemaan tai toimintaedellytyksiin.

Peluuri kannattaa esityksen tavoitteita: rahapeliteutoilla nykyisin rahoitettujen toimintojen taloudellisen kytköksen katkaisemista Veikkaus Oy:n tuottoihin sekä rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä. Peluuri yhtyy puheenjohtaja Erkki Liikasen työryhmän näkemukseen siitä, että Veikkaus Oy:n edunsaajien rahoituksen ja rahapeliteottojen välinen yhteys sisältää merkittäviä eettisiä ongelmia ja intressiristiriitoja ja katsoo, että tämä ongelmallinen yhteys tulee purkaa.

Nykyisenkaltainen Veikkaus Oy:n ja sen edeltäjien tuottojen korvamerkintä on ollut mukana rakentamassa haitallista rahapelimyönteistä kulttuuria, jossa rahapelaaminen on vahvasti arjessa läsnä olevaa ja se kiinnittyy yhteiseen hyvään ja hyvän tekemiseen. Tämä on osaltaan häivyttänyt rahapelaamiseen liittyviä riskejä ja tehnyt siitä yleisesti hyväksyttyä. Tuottojen käyttö yleishyödyllisiin ja yhteiskunnan tärkeänä pitämiin toimintoihin on luonut sidoksen, joka on vaikeuttanut yhteiskunnallista päätöksentekokykyä. Rahapelihaittoja ei ole riittävällä tehokkuudella ehkäisty, koska tehokkaat toimenpiteet vähentävät rahapeliteottoja ja siten edunsaajien rahoitusta. Viime vuosina on otettu selkeitä askelia kohti painopisteen muutosta tuotoista haittojen ehkäisyyn ja kytköksen katkaisemiseen vahvistaisi tätä positiivista muutosta. Arpajaislain uudistuksen myötä sidosryhmäyhteistyö avustuksensaajien kanssa nyky muodossaan päättyisi. Tuotonjaon muuttaminen poistaisi nykyisten edunsaajien tarpeen puuttua rahapelipolitiikkaan oman toiminnan rahoituksen turvaamiseksi.

Ehdotuksessa nykyisten edunsaajien ja Veikkaus Oy:n tuoton välille jää sidos, jossa valtionavustusrahoituksen kokonaistason suuruusluokka vastaisi vähintään Veikkaus Oy:n arvioitua tuoton tasoa. On vaikea nähdä perusteita yhteyden säilyttämiselle, pelihaittojen näkökulmasta parasta olisi purkaa yhteys kokonaan. Peluuri ei kuitenkaan usko, että käytännössä ehdotetun mukainen löyhä sidos muodostaisi nykyisenkaltaista estettä rahapelihaittojen ehkäisylle ja vähentämiselle.

Rahapeliteottojen korvamerkinnän purkamisen riskinä on rahapelihaittojen parissa toimivien rahoituksen mahdollinen lasku tai rahoituksen epävarmuuden lisääntyminen

rahoituspohjan muuttuessa. Pelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen kannalta on olennaista, että sen parissa tehtävän työn edellytykset turvataan. On kuitenkin tärkeää, että jatkossa rahapelihaittojen parissa tehtävä työ rahoitetaan muualta kuin rahapeliuotoista. Valtioneuvoston yhteisymmärrysmuistion (Rahapeliuotoilla rahoitettavien yleishyödyllisten toimintojen uusi rahoitusmalli 8.2.2022) mukainen erillinen määrärahamomentti voi osaltaan turvata toimintaa, mutta ennen 10.5.2022 julkaistun rahapelipoliittisen ohjelman toimeenpanovaiheen tarkennuksia ei tämän osalta ole vielä riittävästi tietoa arvioida sen vaikutuksia.

Pelituottojen korvamerkinnän purku ja siirto yleiskatteelliseen budjettiin ei suoraan poista pelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen kannalta keskeistä ongelmaa eli tuottoihin kohdistuvaa painetta ja tuottojen asettamista pelihaittojen ehkäisyn edelle. Tulevassa mallissa tulee varmistaa, että jatkossa rahapelipoliittisia päätöksiä ohjaa rahapelaamiseen liittyvien haittojen ehkäisy ja vähentäminen tuottojen kerryttämisen sijaan. Tuottoihin kohdistuvaa painetta vähentää ehdotuksen mukaisesti se, että tuotto otettaisiin valtion talousarvioon viimeisimmän vahvistetun tilinpäätöksen osoittaman voiton mukaisena eikä voimassa olevan lain mukaisesti talousarviovuoden arvioidun voiton mukaisena. Talousarvioon otettava tuotto perustuisi siis jo toteutuneeseen yhtiön tuottoon, eikä Veikkaus Oy:n tuoton määrälle asetettaisi mitään tavoitetta. Peluuri katsoo tämän tukevan uudistetun mallin tavoitteita pelihaittojen ehkäisyn osalta.

Rahoitusmalliuudistuksen takia tulee muuttaa Veikkaus Oy:n hallintoneuvoston sekä rahapeliasioiden neuvottelukunnan kokoonpanoa, koska muutoksen jälkeen rahapelien tuotoista avustuksia saavien yhteisöjen edustajien jäsenyys ei olisi enää perusteltua. Keskeistä on varmistaa molemmissa riittävä rahapelihaittojen asiantuntijuus, jotta ne jatkossa aidosti tukisivat rahapelihaittoja ehkäisevän ja vähentävän päätöksenteon toteutumista.

Peluuri katsoo arpajaislakiin esitettyjen muutosten osaltaan parantavan mahdollisuuksia toteuttaa rahapelihaittoja ehkäiseviä ja vähentäviä toimenpiteitä, ja pitää muutoksia kannatettavina ja tärkeinä.

Peluurin puolesta
16.1.2023

Inka Silvennoinen
Yksikön päällikkö, Peluuri